

Як Реформація створила європейську класичну музику

Ми розповідаємо про взаємодію європейської Реформації та мистецької сфери. Сьогодні поговоримо про те, як Реформація створила класичну європейську музику та який спів протестантського походження можна почути в сучасній православній церкві .

У минулому випуску ми розповідали, що протестантська музика сприймалася як різновид проповіді. Відповідно, віровчення реформаторів знаходило своє вираження у змісті піснеспівів. Протестанти відмовились од штучного поділу на світську та церковну музику. Виразність мистецької спадщини Реформації зокрема полягає в показі віруючої людини з її почуттями, потребами, особистими характеристиками.

Віталій Нероба – докторант богослов'я, викладач релігієзнавства Українського гуманітарного інституту: “Європейська Реформація справила величезний культурний, освітній та релігійний вплив на Україну. Саме протестантизм дав потужні наслідки в книгодрукуванні, в творчості українських письменників”.

На слов'янських землях ідеологію оновлення церковного та суспільного життя черпали зі Святого Письма – Біблії, яку прагнули зробити доступною для різних прошарків суспільства. Услід за біблійним текстом необхідно було створити й піснеспіви зрозумілою мовою. Ми вже говорили про те, що найбільше протестантський принцип рівності віруючих перед Богом та ідеал загального священства був реалізований у загальному співі всією громадою.

Ольга Ярош – аспірантка кафедри філософії Житомирського національного університету імені Івана Франка: “Здебільшого це були неписьменні бідні люди, які не могли ні читати, ні

писати, тому для них створення після співів на основі Біблії, біблійних сюжетів, біблійних ідей рідною мовою було необхідним. Вони їх запам'ятовували, й таким чином у них формувалося власне сприйняття, власний досвід з Богом. Національна мова широкого вжитку сприяла зміцненню національної ідентичності та формуванню національної мови, літератури, алфавіту і держави”.

Не буде перебільшенням сказати, що Реформація створила класичну європейську музику.

Ольга Ярош – аспірантка кафедри філософії Житомирського національного університету імені Івана Франка: “Класична музика виникла на підґрунті протестантського класичного мистецтва. Саме за часів протестантизму ми бачимо вкраплення в музику церковну музику різноманітних жанрів. Це народні пісні, пісні трубадурів, які передавали свої вістки на площах, якісь католицькі піснеспіви. Така строката палітра жанрів існує в протестантській музиці. Класична музика підтримала, підхопила цю реформу й понесла далі. Ми бачимо це в оперному мистецтві, мистецтві ораторії”.

Музика Реформації породила та розвинула і свої жанрові форми.

Ольга Ярош – аспірантка кафедри філософії Житомирського національного університету імені Івана Франка: “Одним із основних є протестантський хорал, який втілюється у вокальному та інструментальному жанрі. Навіть в інструментальному виконувалися хорали, але вони були спочатку написані для церкви”.

Мистецький універсалізм Реформації мав свій відгомін і на українських землях.

Ольга Ярош – аспірантка кафедри філософії Житомирського національного університету імені Івана Франка: “На рубежі XVII – XVIII століть виник такий жанр, як українська духовна пісня. Збірник таких пісень називається “Богогласник”, [який] увібрав у себе як католицькі пісні, так і православні. У цьому

“Богогласнику” можна зустріти пісні [філософа Григорія] Сковороди. Ці духовні пісні, які існували в Західній Україні. Вони могли переспівуватися в будь-яких церквах, але, виходячи з Лютеровської традиції, там, де текст трошечки не співпадав з їхньою ідеологією, з їхнім біблійним або духовним наповненням, вони могли змінити текст”.

Мистецтво Реформації вплинуло на католицьку й православну музичну спадщину.

Ольга Ярош – аспірантка кафедри філософії Житомирського національного університету імені Івана Франка: “Одним з найбільших здобутків протестантизму є партесний спів, тобто спів, поділений на хорові партії. Це виходить із Лютерівського протестантського хоралу, з Бахівського хоралу. Саме партесний спів сьогодні ми можемо почути у православній церкві. Якщо ми заїдемо в будь-яку православну церкву, почуємо вже змішаний хор, який не існував спочатку. Існував тільки чоловічий унісонний хор. Існувала тільки монодія. Зараз ми чуємо спів на чотири й більше голосів. Так само в католицькій церкві. Це не є новаторством цих церков, це новаторство протестантське”.

Приїжджаючи на українські землі, іноземці-протестанти знайомили місцевих жителів зі своєю музичною культурою. Зокрема, так було в Харкові.

Віктор Хаустов – пастор Української лютеранської церкви в м.Харкові: “На цьому місці колишньої в’язниці була побудована кірха, яка була розібрана в 1913 році для того, щоб постала нова прекрасна кірха з прекрасним органом. Це був перший орган у нашому місті. Протестанти прислужилися до розвитку класичної музики. Це справді була прекрасна будівля. Але лютерани мало насолоджувалися служінням тут, тому що почалася Перша світова війна, коли ставлення до іноземців, особливо до німців, змінилося”.

Протестантські музичні твори стали надбанням усіх християнських течій.

Ольга Ярош – аспірантка кафедри філософії Житомирського національного університету імені Івана Франка: “Пісні, вони не мають конфесійного забарвлення. Музику розуміє кожний. Якщо не розуміє слів, розуміє мелодію, розуміє серцем ті почуття, які передаються музикою”.

Максим Балаклицький, Сергій Шевченко, “Вісті надії”